

PANKKIVUOSI 2023

Finanssiala ry:n Pankkivuosi 2023 -julkaisu on katsaus Suomen pankkimarkkinoihin ja niihin olennaisesti vaikuttaneisiin toimintaympäristön muutoksiin.

Sisällysluettelo

1 Yleisen toimintaympäristön kehitys	2
1.1 Suomen talouden kehitys	3
1.1.1 Kotitalouksien taloudellinen tilanne	4
1.2 Asuntomarkkinat	5
1.2.1 Asuntolainamarkkinat	6
2 Viranomaisten toimenpiteet	8
2.1 EKP:n rahapolitiikka	8
2.1.1 Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot (TLTRO)	8
2.2 Sääntely-ympäristön kehitys	8
2.3 Valvontaympäristön kehitys	11
2.4 Rahanpesun selvittelykeskus & rahanpesuilmoitukset	13
2.5 Rahoitusvakausvirasto	14
3 Suomessa toimivat pankit	15
3.1 Yleiskatsaus – Suomen pankkisektorin vuosi 2023 & keskeisimmät tunnusluvut	15
3.2 Suomalaisen pankkisektorin erityispiirteet	20
3.3 Vihreä rahoitus	20
3.4 Suurimmat pankit, henkilöstö ja konttorit	21
3.5 Lopuksi	23

Johdanto

Finanssiala ry:n Pankkivuosi 2023 -julkaisu on katsaus Suomen pankkimarkkinoihin ja niihin olennaisesti vaikuttaneisiin toimintaympäristön muutoksiin. Julkaisu ilmestyy vuosittain keskittyen toimialalle ajankohtaisiin aiheisiin. Julkaisu jakautuu kahteen osaan: 1) toimintaympäristöä kuvaavaan kehitykseen sekä 2) pankkisektorin kehitykseen.

Julkaisun tavoitteita ovat tietämyksen lisääminen pankkisektorin toimintaan vaikuttavista tekijöistä sekä pankkisektorin tilasta. Katsaus sisältää kuvaukset talouden kehityksestä, asuntomarkkinoiden kehityksestä, ajankohtaisista rahapolitiittisista toimenpiteistä, sääntely- ja valvontahankkeista sekä pankkisektorin kehityksestä.

1 Yleisen toimintaympäristön kehitys

Vuonna 2023 Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa jatkui. Sodan vaikutukset heijastuivat koko Eurooppaan, mutta sen aiheuttamaan epävarmuuteen oli jo sopeuduttu. Osin sodan vuoksi Kiinan ja muiden keskeisten talousalueiden välit pysyivät jännitteisinä. Epävarmuuden vaikutukset näkyivät alkuvuodesta edelleen korkeina ja heilahtelevina energian hintoina. Sodan seuraukset painoivat tunnelmaa ja hiljensivät muun muassa asuntokauppaa Suomessa. Energian, raaka-aineiden sekä elintarvikkeiden hintojen nousun seurauksena kuluttajahintainflaatio pysyi sekä globaalisti että Suomessa korkealla.

Yleisen epävarmuuden kasvu heikensi investointikysyntää. Euroopassa energiakriisin todennäköisyyttä pidettiin edelleen mahdollisena, tosin sen todennäköisyys laski verrattuna edelliseen vuoteen. Samaan aikaan inflaation pysyminen korkealla sekä korkojen nousu leikkasivat kotitalouksien ostovoimaa.

Inflaation kiihtyminen heijastui globaalisti korkoihin ja korko-odotuksiin. Euroalueella kuluttajahintojen nousuennätystä – vuoden 2022 lokakuussa inflaatio oli 10,7 prosenttia – ei rikottu, mutta inflaatio pysyi korkeana koko vuoden ajan. Sitkeä inflaatio lisäsi odotuksia rahapolitiikan lisäkiristämisestä, mikä johti markkinakorkojen nousuun. Keskuspankit nostivatkin ohjaukorkojaan useaan otteeseen vuoden aikana.

Venäjän hyökkäyssodan lisäksi myös ilmastonmuutos, sen seuraukset ja torjunta olivat vahvasti esillä vuoden aikana. Ilmaston näkökulmasta vuosi olikin yksi mittaushistorian kuumimmista. EU:n tavoite olla ensimmäinen hiilineutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä sekä Suomen tavoite olla hiilineutraali 2035 mennessä asettavat odotuksia rahoitusmarkkinoiden roolille muutoksessa sekä uudelle sääntelylle. Pankkisektorin rooli muutoksessa tuleekin olemaan merkittävä. Rahoitus tulee suuntautumaan enenevässä määrin vihreisiin kohteisiin. Rahoitustarpeita ja rahoitusjärjestelmän roolia vihreässä siirtymässä on avattu tarkemmin mm. Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmän loppuraportissa.¹

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164478>

1.1 Suomen talouden kehitys

Vuosi alkoi Suomen talouden osalta varovaisissa tunnelmissa. Tilastokeskuksen mukaan bruttokansantuotteen volyymi kasvoi tammi-maaliskuussa 0,2 % edellisestä vuosineljänneksestä mutta jäi työpäiväkorjattuna 0,4 % vuodentakaista alemmalle tasolle.²

Investointien osalta vuoden alku oli erityisen tahmea. Investoinnit vähenivät niin yksityisen kuin julkisen sektorinkin osalta. Investoinnit kuljetusvälineisiin, koneisiin ja laitteisiin supistuvat voimakkaasti. Myös talonrakentaminen sekä maa- ja vesirakentaminen vähenivät selvästi.

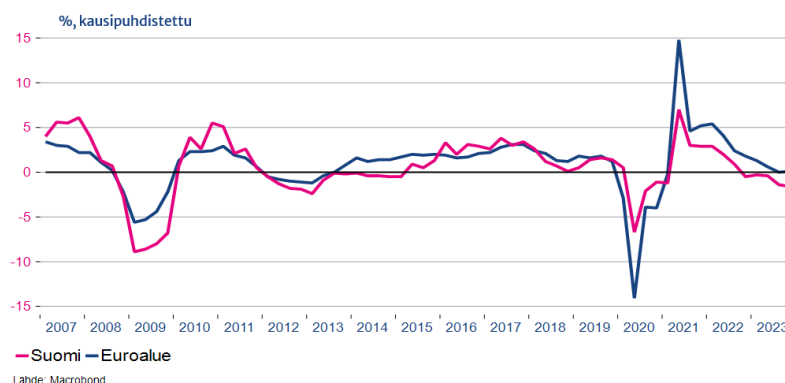
Maailmantalouden kysynnän säilyminen kohtuullisena näkyi teollisuuden saamissa uusissa tilauksissa. Samaan aikaan inflaation kiihtyminen ja korkojen nousu kuitenkin leikkasivat kotitalouksien ostovoimaa ja heikensivät tuntuvasti kuluttajien luottamusta. Venäjään ja Valko-Venäjään kohdistetut taloudelliset pakotteet aiheuttivat edellisen vuoden tapaan negatiivisia heijastusvaikutuksia myös suomalaisille yrityksille. Energian ja raaka-aineiden hinnat pysyivät alkuvuonna korkeina. Tilanne näkyi yleisesti tuottaja- ja kuluttajahintainflaatiossa. Näiden eri tekijöiden seurauksena Suomen talouden kasvuennusteita korjattiin alaspäin.

Muuttunut geopoliittinen tilanne nopeutti vihreää siirtymää. Irtaantuminen venäläisestä energiasta sekä kasvihuonekaasupäästöjen alentaminen kiihdyttivät investointeja uusiutuvaan energiaan. Tuulivoimakapasiteetti kasvoikin vuoden 2023 aikana 25 %. Vuosi oli siten historian toiseksi vilkkain tuulivoiman rakentamisen vuosi.³ Investointien kokoluokka oli varsin merkittävä n. 1,7 miljardia euroa.

Myös aurinkosähkön tuotantoon on viime vuosina investoitu merkittävästi. Energiaviraston mukaan aurinkoenergian tuotanto Suomessa oli vuonna 2023 yhteensä noin 0,6 terawattituntia.⁴

Huolimatta varsin merkittävistä investoinneista uusiutuvaan energiaan vuosi oli kokonaisuudessaan kuitenkin haasteellinen. Suomen BKT laski Tilastokeskuksen mukaan 1,0 % vuoden 2023 aikana.⁵

Kuvio 1: BKT:n vuosimuutos Suomessa ja euroalueella

² <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8irwt3u0w0i0cw1fcvm8vff>

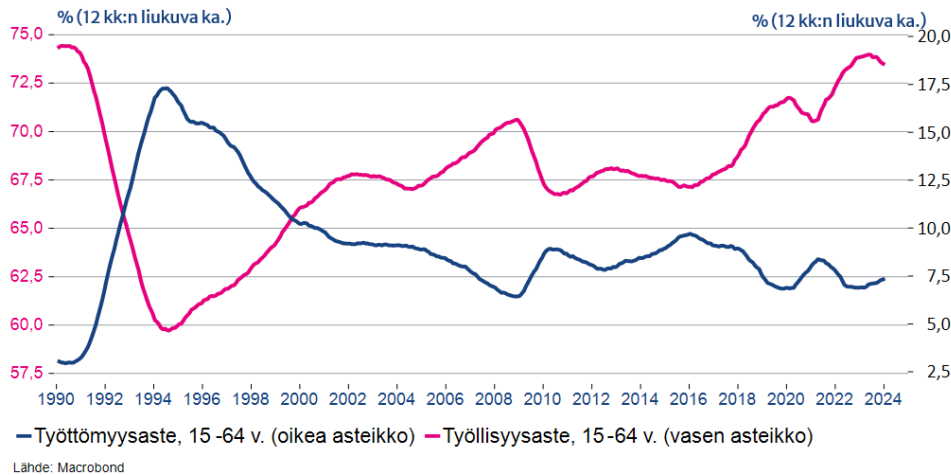
³ <https://tuulivoimayhdistys.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tuulivoimarakentaminen-jatkui-vuonna-2023-vilkaana>

⁴ <https://energiavirasto.fi/-/uusiutuvan-energian-kaytto-vaheni-suomessa-vuonna-2023>

⁵ <https://www.stat.fi/julkaisu/cln1g697svt680cutjae84g9e>

Tilastokeskuksen mukaan koko vuotta tarkasteltaessa sekä työllisyysaste että työttömyysaste kasvoivat. Työllisyysaste (20–64-vuotiaat) oli 77,9 prosenttia. 15–74-vuotiaiden työttömyysaste nousi puolestaan 0,4 prosenttiyksikköä 7,2 %:iin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–74-vuotiaita työllisiä oli keskimäärin 2 628 000 ja työttömiä 204 000 vuonna 2023.

Kuvio 2: Työllisyyskehitys Suomessa

Työllisyys on Suomessa kehittynyt myönteisesti vuodesta 2016 lähtien. Vaikka reaaliensiot laskivat vuonna 2023 inflaation kiihtymisen vuoksi, kotitalouksien taloustilanteen kannalta työllisyyskehityksen jatkuminen hyvänä oli tärkeää.

1.1.1 Kotitalouksien taloudellinen tilanne

Suomessa on käyty jo vuosien ajan aktiivista keskustelua kotitalouksien velkaantumisesta ja siihen liittyvistä lainsäädäntötoimista. On arvioitu, että rahoitusvakausriskien kasvusta kotitalouksien velkaantumiseen liittyvät vakaushuolet syntyvät ennemmin välillisesti talouskehitykselle koituvien riskien kautta kuin suoraan asuntolainojen luottoriskeinä. Korkojen nousu voi pienentää kotitalouksien taloudellista liikkumavaraa ja sitä kautta kulutuskysyntää, jos velkaantuminen on suurta. Korkojen noutua huolta onkin herättänyt kotitalouksien kyky selviytyä aiempaa korkeammista lainanhoitokustannuksista.

Tilastokeskuksen mukaan kotitalouksien velkaantuneisuusaste – eli velkojen suhde käytettävissä oleviin tuloihin – oli keväästä asti laskussa. Tämä heijastaa paitsi tulojen kasvua myös luotonoton vähyyttä. Korkojen nousun vuoksi uusia lainoja ei nostettu yhtä innokkaasti kuin aiemmin, vaan painopiste oli lainojen lyhentämisessä. Kotitalouksien velkaantumisaste oli syyskuun lopussa 123,4 %.⁶

Korkojen nousu herätti asuntovelallisten keskuudessa huolta, ja monet etsivät keinoja varautua siihen. Finanssiala ry:n toukokuussa julkaistun Säästäminen ja luotonkäyttö -tutkimuksen mukaan yleisin keino varautua korkojen nousuun oli säästöjen kartuttaminen. Tämän keinon mainitsi noin kolmannes vastaajista. Toiseksi yleisimpänä keinona mainittiin korkokatto tai

⁶ <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8n4vh7g00uc0dw1je7svrvf>

korkosuoja, joita hyödynsi 22 % vastaajista. Lisäksi 15 % vastaajista korosti kulujen nousun tiedostamista, suunnitelmallisuutta ja kulujen mitoitusta osana varautumista.⁷

Samalla, kun kotitalouksien velkaantumisaste on alentunut, niiden yhteenlaskettu varallisuus on jatkanut kasvuaan.⁸ Esimerkiksi hiljattain käyttöön otetun osakesäästötilin oli avannut liki 350 000 henkeä vuoden 2023 loppuun mennessä.⁹ Tämän lisäksi kiinnostus rahastosäästämiseen on lisääntynyt viime vuosien aikana. Rahastosijoituksia oli vuoden 2023 lopussa noin 1,51 miljoonalla suomalaisella. Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlaskettu pääoma oli vuoden 2023 lopussa noin 149 miljardia euroa.¹⁰

Pandemia-aikaa leimannut kotitalouksien talletusten kasvu kääntyi laskuksi vuonna 2023. Laskua kertyi yli 3 mrd. €. Kotitalouksien yhteenlasketut talletukset olivat vuoden 2023 lopussa 108,7 mrd. euroa. Talletuksista 70,6 mrd. euroa oli yön yli -talletuksia, 10,9 mrd. euroa määräaikaistalletuksia ja 27,2 mrd. euroa sijoitustalletuksia.

Markkinakorkojen noustua erilaisten talletustilien väliset korkoerot ovat kasvaneet. Joulukuun 2023 lopussa määräaikaistalletuskannan keskikorko oli 2,70 % ja sijoitustalletuskannan 2,46 %. Sen sijaan yön yli -talletuskannan keskikorko oli 0,46 %.¹¹

1.2 Asuntomarkkinat

Pitkään korkealla tasolla ollut asuntorakentaminen kääntyi laskuun loppuvuoden 2022 aikana. Vuonna 2022 aloitetuista noin 39 000 asunnosta vapaarahoitteisia oli noin 33 000. Määrä oli 15 % vähemmän kuin vuonna 2021.

Vuonna 2023 lasku syveni. Vapaarahoitteisten kerrostaloasuntojen lisäksi pientalohankkeet vähentyivät. Vapaarahoitteinen asuntotuotanto supistui yli 60 prosenttia heikon kysynnän ja kustannusten nousun seurauksena. ARA-tuotanto lisääntyi puolestaan edelliseen vuoteen verrattuna yli 50 prosenttia. ARA-tuotannon osuus olikin asuntorakentamisesta yli 40 prosenttia vuonna 2023.¹²

Koko vuoden asuntotuotanto asettui noin 20 000 paikkeille.¹³ Pitkän aikavälin keskimääräinen asuntotuotantotarve on VTT:n laskelmien mukaan 35 000 asuntoa vuosittain.¹⁴

⁷ <https://www.finanssiala.fi/julkaisut/saastaminen-ja-luotonkaytto-2023-tutkimusraportti/>

⁸ <https://www.eurojatalous.fi/fi/2024/artikkelit/ekp-julkaisee-uutta-kokeellista-tilastotietoa-kotitalouksien-varallisuudesta/>

⁹ <https://www.euroclear.com/finland/fi/statistics/equity-savings-accounts.html>

¹⁰ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/sijoitusrahastoihin-32-miljardia-euroa-uutta-paaomaa-vuonna-2023-paaomien-yhteenlaskettu-maara-kasvoi-edellisvuodesta-yli-15-miljardilla/>

¹¹ https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/tilastotiedotteet_fi/historia/2023/korkeampikorkoisten-talletusten-suosio-on-kasvanut/

¹² [https://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_2024/Aratuotannon_osuus_asuntorakentamisesta_\(66413\)#:~:text=Aran%20rahoituksella%20aloitetiin%20viime%20vuonna,miljoonan%20euron%20avustusvaltuus%20k%C3%A4ytettiin%20kokonaan.](https://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_2024/Aratuotannon_osuus_asuntorakentamisesta_(66413)#:~:text=Aran%20rahoituksella%20aloitetiin%20viime%20vuonna,miljoonan%20euron%20avustusvaltuus%20k%C3%A4ytettiin%20kokonaan.)

¹³ <https://www.stat.fi/tilasto/ras>

¹⁴ <https://rt.fi/tietoa-alasta/tilastot-ja-suhdanteet/asuntotuotantotarve-2024-tutkimus/>

Rakennusala on perinteisesti suhdanneherkkä ja etenkin asuntorakentaminen hiipuu nopeasti, mikäli kysyntää ei ole. Vuoden mittaan kuultiinkin puheenvuoroja valtion tukeman asuntotuotannon eli ARA-tuotannon kiihdyttämiseksi.¹⁵ Tätä perusteltiin suhdanteen tasaamisella ja työllisyysvaikutuksilla, sillä rakennusala on merkittävä työllistäjä.

Kiinteistösektorin vakaus on merkittävä asia pankkien kannalta, sillä kiinteistövakuudellisten luottojen osuus kaikista pankkien myöntämistä luotoista oli 55 % vuoden 2023 lopussa.¹⁶

1.2.1 Asuntolainamarkkinat

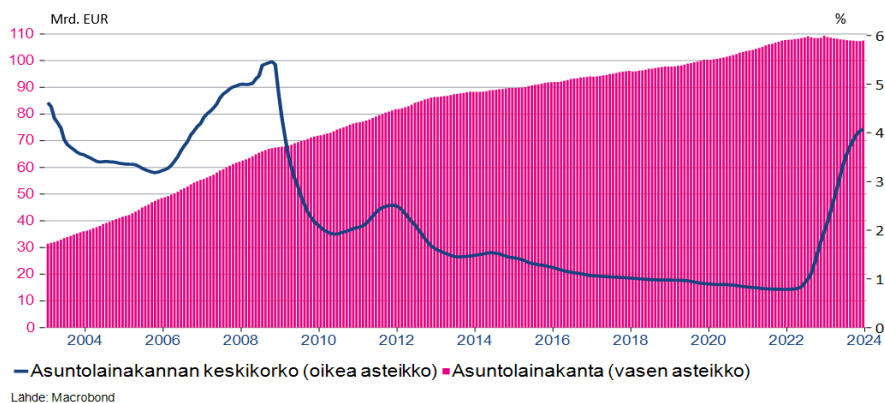
Suomen pankkisektori on jatkanut koronapandemian sekä Venäjän hyökkäyssodan aikana kotitalouksien asunnonhankinnan luotottamista normaaliin tapaan, mikä on ollut tärkeää muun muassa etätöiden suosion kasvun sekä työvoiman liikkuvuuden kannalta.

Asuntomarkkinoilla tunnelma oli vuoden 2023 mittaan odottava. Koronapandemian asuntokauppaa vilkastuttanut vaikutus väistyi, ja lämmitysenergian hinnan ja lainakorkojen nousu sekä yleinen epävarmuuden kasvu hiljensivät asuntokysyntää. Tämän myötä myyntiajat pitenevät ja hinnat alenivat. Ohjaukorkojen toteutuneen nousun ohella myös odotukset tulevasta korkotasosta nousivat vuoden mittaan, mikä lisäsi edelleen ostajien varovaisuutta.

FA:n pankkibarometrin mukaan alkuvuoden aikana kotitalouksien luotonkysyntä oli selvästi vähäisempää kuin vastaavaan aikaan vuotta aiemmin. Odotukset lähiajan luotonkysynnästä olivat myös merkittävästi heikentyneet. Kotitalouksien taloudellisten tilanteiden eriytyminen näkyi lainanhoidon joustomahdollisuuksien kysynnän kasvuna.¹⁷

Vuoden 2023 ensimmäisellä puolikkaalla asuntokauppa hyytyi vuosituhannen pohjalukemiin ja asuntolainakanta kääntyi laskuun.

Kuvio 3: Kotitalouksien asuntolainakanta ja keskiporko

¹⁵ <https://www.finanssiala.fi/kolumni/apua-rakennusalan-ahdinkoon-pankit-mukaan-kehittamaan-kotukijarjestelmaa/>

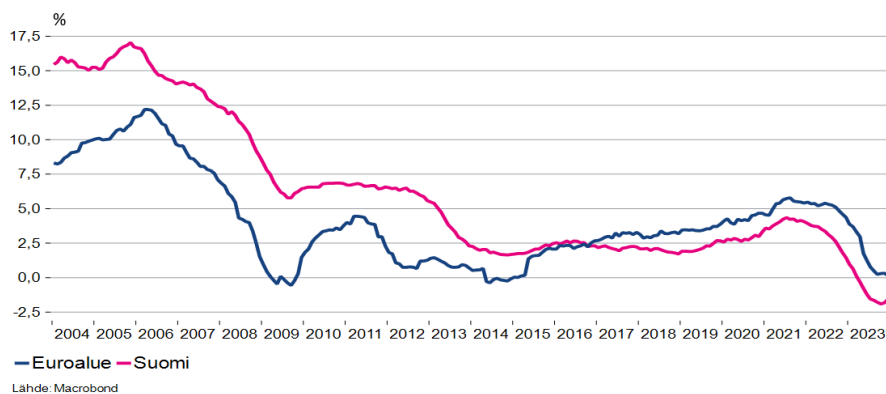
¹⁶ <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/53298/Pankkisektori-Q4-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

¹⁷ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/pankkibarometri-kiristynyt-rahapolitiikka-heikentaa-seka-kotitalouksien-etta-yrittysten-luotonkysyntaa/>

Asuntolainojen kanta oli joulukuun lopussa 106,7 mrd. euroa.¹⁸ Sijoitusasuntolainoja oli tästä 8,6 mrd. euroa. Myöntäessään asuntoluottoja pankit arvostavat asuntovakuuden selkeästi alle luotonmyöntöhetken markkina-arvon. Tämä antaa suojaa luottotappioita vastaan alentuvien kiinteistöhintojen ympäristössä.

Lähes koko asuntolainakanta on sidottu enintään vuoden pituisiin euriborkorkoihin, joten useimpien lainojen korko päivittyy vähintään kerran vuodessa.¹⁹ Yleisen korkotason nousu välittyikin nopeasti asuntolainakantaan lainojen korontarkistuksen kautta. Asuntolainakanan keskikoron nousua hidastavat jonkin verran lainoihin otetut korkosuojaukset.²⁰

Kuvio 4: Asuntolainakannan vuosikasvu Suomessa ja euroalueella

Asuntolainojen keskikorko oli vuoden 2023 lopussa 4,08 % (1,97 % 2022) ja sijoitusasuntolainojen 4,3 % (2,1 % 2022).²¹

Vaihtuvakorkoisten asuntolainojen yleisyys on merkinnyt sitä, että EKP:n rahapolitiikan kiristymisen vaikutukset ovat tuntuneet Suomessa voimakkaammin kuin monessa muussa euroalueen maassa. Toisaalta aiempina vuosina, jolloin markkinakorot olivat nollassa tai jopa sen alapuolella, asuntolainojen korot olivat Suomessa euroalueen alhaisimpia, ja ero muihin maihin oli parhaimmillaan monia prosenttiyksiköitä.²²

Asuntoyhteisöille, ennen kaikkea taloyhtiöille, myönnettyjen lainojen kanta oli joulukuun 2023 lopussa 43,8 mrd. euroa. Asuntoyhteisöjen lainasummasta osa kuuluu kotitalouksien vastuulle, osa asuntosijoitusrahastoille ja muille asuntosijoittajille, osa yrityksille. Asuntoyhteisölainat luetaan tilastoissa osaksi pankkien yritysainoja.

¹⁸ https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2023/rakennusalan-hoitamattomien-lainojen-kasvu-jatkunut/

¹⁹ <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/1/korkojen-nousu-testaa-velallisten-sijoittajien-ja-rahoitusjarjestelman-kestavyytta/>

²⁰ https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2023/asuntolainakanta-supistui-vuodentakaisesta/

²¹ https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2023/rakennusalan-hoitamattomien-lainojen-kasvu-jatkunut/

²² <https://www.op-media.fi/puheenvuorot/pitaisiko-suomessa-siirtya-kiinteakorkoisiin-asuntolainoihin/>

2 Viranomaisten toimenpiteet

2.1 EKP:n rahapolitiikka

EKP:n päätöksiä kohtaan kohdistui erityistä mielenkiintoa läpi vuoden. Erityisesti pohdintaa herätti EKP:n suhtautuminen ja reaktio kiihtyneeseen inflaatioon.

Rahapolitiikan ohjauskorkojen nostot aloitettiin Euroopassa kesällä 2022. Korkojen nousu oli nopea ja voimakas, ja sitä edelsi pitkä ja poikkeuksellinen hyvin alhaisten korkojen ajanjakso.²³ Euriborkorot nousivat euroalueella yhden vuoden aikana noin 4 prosenttiyksikköä.

Alkuvuodesta 2023 EKP arvioi, että aiempien koronnostojen vaikutus näkyi jo selvästi rahoitusolojen ja rahan määrän kehityksessä euroalueella. Inflaatiopaineet eivät kuitenkaan vaimenneet, joten EKP:n neuvosto päätti jatkaa koronnostoja vuoden mittaan. Korvoja nostettiin syyskuuhun 2023 asti, jolloin keskeisen ohjauskoron eli yön yli -talletuskoron taso oli 4 %.²⁴

Korkojen nostojen lisäksi EKP käytti myös muita rahapolitiikan keinoja inflaation hillitsemiseksi. Kesäkuussa EKP tiedotti, että sijoitusten määrän annetaan omaisuuserien osto-ohjelmassa pienentyä hallitusti ja ennakoitavasti, eli omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettavaa pääomaa ei enää sijoiteta kokonaisuudessaan uudelleen. Samalla tiedotettiin, että PEPP-ohjelmassa hankittujen omaisuuserien erääntyessä takaisin maksettava pääoma sijoitetaan uudelleen ainakin vuoden 2024 loppuun saakka. EKP:n mukaan erääntyvistä arvopapereista luovutaan vähin erin niin, että rahapolitiikka pysyy asianmukaisesti mitoitettuna.²⁵

2.1.1 Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot (TLTRO)

Pandemian aikana toimeenpannuissa kohdennetuissa pitempiaikaisissa rahoitusoperaatioissa (TLTRO III) oli edulliset rahoitusehdot, sillä luottoa myönnettiin pankeille EKP:n talletuskorkoa alemmalla korolla.²⁶ Vuoden 2022 lopulla Suomen pankkisektori oli hakenut ohjelman kautta rahoitusta n. 30 miljardin euron edestä. Vuoden 2023 lopulla vastaava summa oli enää noin 3,5 miljardia euroa.²⁷ EKP päätti 27.10.2022 aikaistaa luottojen takaisinmaksua ja pankeille tarjottiin ylimääräisiä päivämääriä likviditeetin ennen aikaista takaisinmaksua varten. Perusteena olivat TLTRO-ohjelman muuttuneet ehdot.²⁸

2.2 Sääntely-ympäristön kehitys

Kesäkuun loppupuolella aloittanut Petteri Orpon hallitus kirjasi hallitusohjelmaansa, että se käynnistää finanssialan kasvustrategian laadinnan, jonka osana toteutetaan

²³ https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euribor_ekpohj_kk_chrt_fi/

²⁴ <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.mp230914~aab39f8c21.fi.html>

²⁵ <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.mp230615~d34cddb4c6.fi.html>

²⁶ <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2021/pankit-nostaneet-ennatyksellisen-maaran-edullisia-kohdennettuja-luottoja/>

²⁷ <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/ILM/ILM.M.FI.N.A050200.U2.EUR>

²⁸ <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/uutiset/2022/ekpn-rahapoliittisia-paatoksia7/>

rahoitusmarkkinasääntelyn kokonaisarvio.²⁹ Valmistelun aloittaminen venyi vuoden 2024 puolella, jolloin valtiovarainministeriö asetti työryhmän laatimaan kasvustrategiaa.³⁰ Sen määräaika päättyy 31.5.2025.

Säädösrintamalla vuosi oli jälleen varsin tapahtumarikas. Luottolaitoslainsäädännön kokonaisuudistus oli kuuma peruna vuoden 2023 aikana. Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö koski mm. peruspankkipalveluiden tarjoamista sekä käsitteli myös laajemmin luottolaitoksia koskevan lainsäädännön muutostarpeita.³¹ Ministeriö julkisti uudistuksesta maaliskuussa 2024 arviomuistion.³²

Korkoriskien mittaaminen ja siihen liittyvä sääntely oli vuoden mittaan esillä. Tämä sääntelyn osa-alue sai erityistä huomiota osakseen maaliskuussa Yhdysvalloissa syntyneen pankkiturbulenssin seurauksena. Rahoitustaseen korkoriskin valvonnan poikkeavien arvojen testien teknistä standardia päivitettiin. Erityisesti keskustelutti nettokorkotuottojen jyrkän laskun taso shokkiskenaariossa (NII SOT). Alun perin kynnyksarvoa esitettiin tasolle 2,5 prosenttia Tier 1 -pääomasta, mutta lopulta kynnyksarvo päätettiin asettaa tasolle 5 prosenttia Tier 1 -pääomasta.³³

Yhdysvaltalaisien pankkien kaatumisiin johtaneita erityispiirteitä ei ole nähtävissä suomalaisilla pankeilla. Suomalaisien pankkien sääntely on kokonaisuudessaan tiukempaa ja liiketoimintamallit, saamiset ja rahoitusrakenne ovat paremmin hajautettuja kuin Yhdysvalloissa kriisiin joutuneilla pankeilla. Finanssikriisin jälkeen EU:ssa tehtiin mittavia sääntely- ja valvontauudistuksia, kuten uudet pääoma- ja likviditeettivaatimukset ja säännölliset stressitestit. Sääntely ulotettiin koskemaan kaikkia pankkeja toisin kuin Yhdysvalloissa, jossa se koski vain suurempia pankkeja.³⁴

Kotimaassa kotitalouksien velkaantuminen on ollut kestopuheenaihe viime vuosina. Hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen velkaantumista rajoittavista uusista toimista kesäkuussa 2022. Esitys perustui valtiovarainministeriön työryhmän ehdotuksiin, jotka julkistettiin loka-kuussa 2019. Esitys hyväksyttiin eduskunnassa alkuvuonna 2023 ja lakimuutokset tulivat voimaan heinäkuussa 2023. Niiden myötä asuntolainojen enimmäispituudeksi tuli 30 vuotta. Lisäksi taloyhtiölainoille asetettiin 60 %:n katto, 30 vuoden enimmäispituus sekä rajoituksia lyhennysvapaiden myöntämiselle 5 ensimmäisen lainavuoden aikana. Ns. muiden luotonantajien (kuten pikavippifirmojen) rekisteröinti ja valvonta siirtyivät Finanssivalvonnan vastuulle.

²⁹ <https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/158702198/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf/2feb7a7-d5a1-6f17-df2d-95561de7a6de/Neuvottelutulos+hallitusohjelmasta+16.6.2023.pdf?t=1686921520410>

³⁰ <https://vm.fi/-/tyoryhman-laatii-finanssialan-kasvustrategian>

³¹ <https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2023/05/fa-muistio-08052023-hallitusneuvotteluvaali-ja-kampanjatilit.pdf>

³² <https://vm.fi/pankkipalvelut>

³³ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2023/eba-julkaissut-kananoton-rahoitustaseen-korkoriskin-valvonnan-poikkeavien-arvojen-testien-teknisesta-standardista/>

³⁴ <https://www.finanssiala.fi/aiheet/kysymyksiä-ja-vastauksia-pankkisektorin-turbulenssista/#/>

FA:n mukaan osa ehdotuksista oli ongelmallisia. Erityisesti tämä koski Finanssivalvonnalle ehdotettua valtuutta antaa luottolaitoksille määräyksiä maksukyvyttömyysriskin arviointiin liittyvistä raja-arvoista ja jakaumista. Käytännössä kyse on FA:n mielestä vakavaraisuusvalvonnasta, joka on täysharmonisoitua EU:ssa.³⁵

Asumisen rahoitusta koskevassa sääntelyssä nähtiin myös muutoksia. Asuntosäästöpalkkio- eli ASP-järjestelmän ehdot muuttuivat vuoden 2023 alussa. ASP-järjestelmän muutoksilla pyritään edistämään erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten mahdollisuuksia omistus- asumiseen. Muutoksien myötä ASP-säästösopimuksen teon yläikäraja nousi 39 vuodesta 44 vuoteen. Myös yhteisen asunnon hankkiminen helpottui siten, että jatkossa korkotukilainaa voidaan myöntää 50 prosenttia enemmän, kun kaksi asuntosäästäjää hankkii yhdessä asunnon. Muutoksen yhteydessä ASP-lainaan kuuluvan maksuttoman valtioneuvoston enimmäismäärä nousi lisäksi 60 000 euroon (aikaisemmin 50 000 €).³⁶ FA piti hyvänä, että järjestelmä päivittyi vastaamaan ensiasunnon ostajan tarpeita.³⁷ Järjestelmän kehittämistä jatkettiin loppuvuodesta.³⁸

Komissio antoi 18.4.2023 laajan säädösesityksen pankkien kriisintarkkailun sekä talletussuojajärjestelmien uudistamisesta. Sen keskeisenä tavoitteena oli laajentaa kriisintarkkailun soveltamista pienempien ja keskisuurten pankkien suuntaan. Yhtenä rahoituslähteenä toimenpiteissä käytettäisiin kansallisia talletussuojajärjestelmiä. Ehdotus sai osakseen kritiikkiä eri tahoilta, myös FA:lta, koska sen nähtiin vesittävän sijoittajan vastuuta ja pohjustavan tietä kohti yhteistä talletussuojaa.³⁹ Yhteinen talletussuoja on ollut erityisesti monien Etelä-Euroopan valtioiden ja EU-viranomaisten pitkäaikainen tavoite.

FA on laatinut sijoittajan vastuun mukaisen vaihtoehtoisen tavan järjestää tarvittaessa yhteinen talletussuoja, ja ehdotus on toimitettu myös komissiolle.⁴⁰

Laajasti julkisuutta saanutta pankkien vakavaraisuussääntelyä koskevaa Basel III -uudistusta käsiteltiin läpi vuoden. Komissio julkisti Baselin säännöksiin perustuvat lainsäädäntöesityksensä 27.10.2021. Ne sisälsivät laaja-alaisia muutoksia EU:n vakavaraisuusasetukseen (CRR) sekä luottolaitosdirektiiviin (CRD). Muutosten on tarkoitus tulla pääosin voimaan vuoden 2025 alusta.⁴¹

Uudistuksen tarkoituksena on parantaa riskien laskentaa ja lisätä vertailukelpoisuutta pankkien välillä sekä loppuunsaattaa pankkien finanssikriisin jälkeisen vakavaraisuus- ja likviditeettisääntelykehikon uudistukset. FA on ollut valmistelun aikana huolissaan mm. siitä, miten Suomen markkinoiden erityispiirteet tulevat huomioon otetuksi uudessa sääntelyssä ja miten

³⁵ <https://www.finanssiala.fi/julkaisut/finanssiala-ryn-toimintakertomus-2022/>

³⁶ <https://www.valtiokonttori.fi/uutinen/asp-jarjestelman-ehdot-muuttuvat-2023-valtiokonttorille-uusia-tehtavia/>

³⁷ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/uusi-vuosi-tuo-uudistuksia-asp-jarjestelmaan-on-hyva-etta-jarjestelma-paivittyy-vastaamaan-ensiasunnon-ostajan-tarpeita/>

³⁸ <https://www.finanssiala.fi/lausunnot/kysely-pankeille-asp-lainsaadannon-muutostarpeet/>

³⁹ https://finland.representation.ec.europa.eu/uutiset/komissio-ehdottaa-pankkien-kriisinhallintaa-ja-talletussuojaa-koskevan-kehityksen-uudistamista-2023-04-18_fi

⁴⁰ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/talletussuojaa-ja-kriisintarkkailua-kehitetaan-sijoittajanvastuuta-eipida-unohtaa/>

⁴¹ https://finance.ec.europa.eu/news/latest-updates-banking-package-2023-12-14_en

pääomavaatimusten nousu saadaan pidettyä mahdollisimman pienenä, jotta uudistus ei aiheuta haittaa pankkien kyvyille luotottaa taloutta.

Basel-uudistukseen sisältyy väliaikaisia, vuoteen 2032 asti ulottuvia huojennuksia asunto-luottojen ja luottoluokittelemattomien yritysluottojen vakavaraisuuskäsittelyyn. Siirtymäaiko- jen yhtenä tarkoituksena voidaan nähdä riittävän ajan tarjoaminen sen arvioimiseksi, onko pysyvämmälle lainsäädännölle tarvetta.⁴²

2.3 Valvontaympäristön kehitys

Suomalaisista pankeista Nordea, OP Ryhmä ja Kuntarahoitus ovat Euroopan keskuspankin suorassa valvonnassa. Lisäksi EKP valvoo Danske Bankin Suomen sivuliikettä. Muita pank- keja valvoo Finanssivalvonta osana pankkiunionin yhteistä pankkivalvontaa.

Finanssivalvonnan johtokunta arvioi vuosineljänneksittäin lyhyen ja pitkän aikavälin riskejä Suomen rahoitusjärjestelmän vakaudelle ja tekee sen pohjalta makrovakauspäätöksensä. Näihin päätöksiin kohdistuu poikkeuksetta suurta mielenkiintoa.

Finanssivalvonnan vuonna 2022 tekemän päätöksen seurauksena makrovakausriskien vi- ritystä kiristettiin vuoden 2023 alussa. Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävien luottolaitosten lisäpääomavaatimuksia (ns. O-SII-puskurivaateet) korotettiin. Rahoitusjärjes- telmän kannalta merkittävillä luottolaitoksilla tarkoitetaan sellaisia luottolaitoksia, jotka aiheut- tavat niin suuren systeemisen riskin, että se toteutuessaan vaikuttaisi hyvin haitallisesti koko rahoitusjärjestelmään ja realitalouteen.

Nordean O-SII-lisäpääomavaatimus nousi korotuksen myötä 2,5 prosenttiin (aiemmin 2,0 %) ja OP Ryhmän 1,5 prosenttiin (aiemmin 1,0 %). Kuntarahoitus Oyj:n pääomavaatimus säilyi 0,5 prosentissa. Päätös tuli voimaan 1.1.2023.⁴³

Toinen Finanssivalvonnan johtokunnan päätös, joka tuli voimaan vuoden 2023 alussa, koski asuntoluotonhakijoiden enimmäisvelanhoitorasitetta. Suosituksen mukaan luotonhakijan kuormitettu velanhoitorasitus saa olla pääsääntöisesti enintään 60 % luotonhakijan nettotu- loista. Kuormitetun velanhoitorasituksen laskennassa olisi otettava laajasti huomioon luoton- hakijan asunto- ja muut luotot sekä rahoitusvastikkeet ja niiden kuormitetut hoitomenot, joita laskettaessa takaisinmaksuaika tulisi olla enintään 25 vuotta ja luottokorko vähintään 6 % (pitkäaikaisesti korkosuojattuja tai kiinteäkorkoisia luottoja lukuun ottamatta).⁴⁴

FA piti suosituksen ajoitusta ongelmallisena, ja arvioi, että se voi osaltaan voimistaa talous- tilanteen kielteisiä vaikutuksia asuntomarkkinoihin ja sitä kautta työvoiman liikkuvuuteen.⁴⁵

⁴² <https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2022/06/Raportti-pankkisaantelysta-22062022.pdf>

⁴³ <https://www.finanssivalvonta.fi/markkinoiden-vakaus/makrovakaus/makrovakauspaatokset-ja-liit- teet/makrovakauspaatokset-2022/makrovakauspaatos-27.6.2022/>

⁴⁴ https://www.finanssivalvonta.fi/contentas- sets/9b1b4d24040649e1b3d3a1d167fd485e/mv_27062022/makrovakauspa- atos_27062022.pdf

⁴⁵ <https://www.finanssiala.fi/lausunnot/finanssialan-nakemys-makrovakaustilanteesta-3/>

Vuoden 2023 ensimmäisen makrovakauspäätöksen yhteydessä Finanssivalvonta päätti aiemman suunnitelman mukaisesti asettaa luottolaitoksille 1,0 prosentin suuruisen järjestelmäriskipuskurivaatimuksen.⁴⁶ Päätös tuli voimaan 1.4.2024. Päätöksen perusteet ja ajankohta herättivät keskustelua.⁴⁷

FA muistutti Finanssivalvontaa tässä yhteydessä velvollisuudesta avata järjestelmäriskipuskurivaateen asettamispäätöksessä kattavasti ne riskit, joiden perusteella vaade asetetaan, arvioida määrällisesti kunkin tunnistetun riskin suuruus ja johtaa pääomavaade siitä läpinäkyvästi niin, että järjestelmäriskipuskurin asettamispäätöksen perusteet ovat toistettavissa sääntelyn johdonmukaisuuden ja päätöksenteon ennakoitavuuden ja tasapuolisuuden varmistamiseksi. FA pyysikin myöhemmin lausunnossaan, että eduskunnan talousvaliokunta edellyttää Finanssivalvontaa edelleen kehittämään makrovakauspäätöstensä perusteluita, jotta ne täyttäisivät ne vaatimukset, joita talousvaliokunta on lainsäädännön sisältöä tulkitsevassa lausunnossaan edellyttänyt.

Päätöksen yhteydessä Finanssivalvonta päätti säilyttää lainakaton, eli asuntolainojen enimmäisluototussuhteen, aiemmalla tasollaan sekä pankeille asetettavan muuttuvan lisäpääomavaatimuksen perustasollaan.

Vuoden toisen makrovakauspäätöksen yhteydessä Finanssivalvonta päätti jatkaa 28.6.2021 tehdyn enimmäisluototussuhteen alentamispäätöksen voimassaoloa. Päätöksellä alennettiin muiden kuin ensiasunnon hankintaa varten otettujen uusien asuntoluottojen enimmäisluototussuhdetta 5 prosenttiyksiköllä 85 prosenttiin.⁴⁸ Alentamispäätöksen voimassaolon jatkaminen herätti kritiikkiä. FA:n mielestä asuntolainakaton nostaminen lakisääteiselle perustasolle olisi ollut tarpeen ottaen huomioon asuntomarkkinoiden tilan.⁴⁹

Euroopan tilintarkastustuomioistuin julkaisi toukokuussa kertomuksen pankkien luottoriskin valvonnasta. Sen yleisenä johtopäätöksenä on, että EKP on tehostanut toimiaan pankkien luottoriskin ja erityisesti järjestämättömien lainojen valvomiseksi. Valvonnan puutteita ja epä johdonmukaisuuksia on kertomuksessa nostettu myös esiin.⁵⁰

Kesällä julkaistiin myös Euroopan laajuisten pankkien stressitestien tulokset. Niistä kävi ilmi, että suomalaispankkien häiriönsietokyky on hyvä.⁵¹ Testien tulosten julkaisun yhteydessä

⁴⁶ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2023/makrovakauspaatos-luottolaitoksille-asetetaan-jarjestelmariskipuskurivaatimus-lainakatto-sailytetaan-aiemmalla-tasollaan/>

⁴⁷ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/fivan-asettama-lisapaaomavaatimus-pankeille-odotetun-kaltainen-perustelut-jattavat-toivomisen-varaa/>

⁴⁸ https://www.finanssivalvonta.fi/contentassets/eb07156a2dee4d8b9087a01cb5af711d/mv_28062023/johtokunnan_paatost_28062023.pdf

⁴⁹ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/asuntolainakaton-nosto-olisi-ollut-tarpeen/>

⁵⁰ <https://www.eca.europa.eu/fi/publications/SR-2023-12>

⁵¹ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2023/suomalaispankkien-stressitestit-julkaistu--pankkien-kestokyky-hyva-mutta-toimintaympariston-merkittava-heikkeneminen-soisi-puskureita/>

kiinnitettiin myös huomiota testin menetelmävalintoihin, jotka eivät ottaneet huomioon pohjoismaisten pankkien erityispiirteitä.⁵²⁵³

Vuoden kolmas makrovakauspäätös julkaistiin syyskuun lopulla. Finanssivalvonnan johtokunta päätti säilyttää muuttuvan lisäpääomavaatimuksen tason edelleen 0,0 prosentin suuruisena sekä jatkaa muiden kuin ensiasunnon ostajien enimmäisluototussuhteen alentamispäätöksen voimassaoloa.⁵⁴

FA oli päätökseen pettynyt – heikentynyt talous- ja asuntomarkkinatilanne olisi puoltanut lainakaton nostoa ja järjestelmäriskipuskurivaatimuksen voimaantumisen myöhentämistä.⁵⁵

Vuoden neljännen makrovakauspäätöksen yhteydessä Finanssivalvonta viimein ilmoitti, että muiden kuin ensiasunnon ostajien asuntolainakatto palautetaan perustasolleen 90 prosenttiin. Tämän lisäksi pankkien muuttuva lisäpääomavaatimus säilyi ennallaan.⁵⁶

FA oli päätöksiin tyytyväinen ja katsoi, että asuntomarkkinoiden vaikea tilanne puolsi lainakaton nostoa.⁵⁷

Tarkastuspuolella Finanssivalvonta julkaisi muun muassa teema-arvion suorassa valvonnassa olevien luottolaitosten ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnasta.⁵⁸

Finanssivalvonnan mukaan digitalisoituvan finanssisektorin valvonta sekä ilmastonmuutoksen integrointi valvontaan peilaavat yhteiskunnan kehitystä sekä eurooppalaisen valvonnan painopisteitä. Tällaisessa valvonnassa on tärkeää, että erilaisia toimijoita kohdellaan yhdenmukaisesti riskiperusteisuus ja suhteellisuusperiaate huomioon ottaen.

2.4 Rahanpesun selvittelykeskus & rahanpesuilmoitukset

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanottaa rahanpesulaissa määritellyiltä ilmoitusvelvollisilta epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoituksia ja epäiltyä terrorismin rahoittamista koskevia ilmoituksia. Osa ilmoituksista on massaluonteisia, transaktioperusteisia ilmoituksia, jotka perustuvat tiettyjen ilmoittajatahojen automaattiseen raportointiin. Massaluonteiset ilmoitukset

⁵² <https://www.finanssiala.fi/uutiset/stressitestitulokset-kertovat-suomalaispankkien-hyvasta-kunosta-viranomaisten-kayttama-testi-ei-ota-huomioon-pohjoismaisten-pankkien-erityispiirteita/>

⁵³ <https://www.finanssiala.fi/kolumni/kurkistus-verhojen-taakse-pankkien-stressitesteissa-sovellettava-metodologia-nostattaa-kulmakarvoja/>

⁵⁴ https://www.finanssivalvonta.fi/contentassets/20706fe8b248400aa2132d8e15ca88f1/vm_27092023/johtokunnan_paatos_27092023.pdf

⁵⁵ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/finanssiala-pettynyt-heikentynyt-talous-ja-asuntomarkkinatilanne-olisi-puoltanut-lainakaton-nostoa-ja-lisapaaomavaatimusten-myohentamista/>

⁵⁶ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2023/makrovakauspaaos-asuntolainakatto-palautetaan-perustasolleen-90-prosentiin--pankkien-muuttuva-lisapaaomavaatimus-sailyy-ennallaan/>

⁵⁷ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/fivalta-hyva-ja-perusteltu-paaos-palauttaa-asuntolainakatto-perustasolleen/>

⁵⁸ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2023/teema-arvio-finanssivalvonnan-suorassa-valvonnassa-olevien-luottolaitosten-ilmasto--ja-ymparistoriskien-hallinnassa-paljon-kehittavaa/>

ovat tyypillisesti summarajaperusteisia, eli tietyn kynnyksarvon ylittävät ilmoitukset raportoidaan Rahanpesun selvittelykeskukselle.

Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomuksen mukaan pankkien tekemien rahanpesuilmoitusten kokonaislukumäärä nousi vuonna 2023 edellisvuodesta 49 % 19 847 ilmoitukseen.⁵⁹ Vain murto-osa ilmoituksista johtaa esitutkintaan tai syytteisiin.

Finanssialan yritykset käyttävät yli 100 miljoonaa euroa vuodessa rahanpesun torjuntaan. Rahanpesussa pankkien läpi yritetään ohjata rikollisesti hankittuja varoja niiden laittoman alkuperän häivyttämiseksi. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta kaipaa FA:n mielestä Euroopan laajuista harmonisoitua sääntelyä. Tällä hetkellä kunkin jäsenmaan kansallisilla laeilla yritetään torjua rikollisuutta, joka on luonteeltaan voimakkaasti kansainvälistä. Samalla sääntelyn olisi mahdollistettava riittävä jousto niin, että pankit voisivat hyödyntää omia riskiarvioitejaan.⁶⁰

2.5 Rahoitusvakausrasto

Rahoitusvakausrasto toimii Suomen kansallisena kriisinratkaisuviranomaisena taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten toiminnan uudelleenjärjestämiseksi. Lisäksi se toimii kansallisena talletussuojasta vastaavana viranomaisena.⁶¹

Rahoitusvakausrasto keräsi talletuspankeilta vuonna 2023 talletussuojamaksuina sekä talletussuojajärjestelmän liittymismaksuna yhteensä 151,4 miljoonaa euroa.⁶² Vuoden 2023 talletussuojamaksujen keräyksen jälkeen talletussuojarahaston koko on noin 1,1 miljardia euroa. Rahaston tehtävänä on turvata talletuspankkien tallettajien saamia. Talletussuojarahaston tavoitetaso on 0,8 prosenttia Suomessa toimivien talletuspankkien korvattavien talletusten yhteismäärästä. Tavoitetaso pitää saavuttaa vuoden 2024 heinäkuun 3. päivään mennessä.

Tämän lisäksi Rahoitusvakausrasto keräsi vuonna 2023 suomalaisilta pankeilta vakausrastomaksuja pankkiunionin yhteiseen kriisinratkaisurahastoon yhteensä 252 miljoonaa euroa.⁶³ Vakaurastomaksujen määrä laski noin 21 prosenttia verrattuna edellisvuoteen. Yhteistä kriisinratkaisumekanismia koskevan SRM-asetuksen mukaan yhteisen kriisinratkaisurahaston tavoitetaso oli vuoden 2023 lopussa vähintään 1 prosentti kaikissa osallistuvissa jäsenvaltioissa toimiluvan saaneiden luottolaitosten korvattavien talletusten yhteismäärästä. Rahasto saavutti suunnitellusti tavoitetasonsa.⁶⁴

⁵⁹ <https://rahanpesu.fi/documents/25235045/67733116/vuosikertomus-saavutettava.pdf/da6396ec-eb64-814a-3006-89b38baca942/vuosikertomus-saavutettava.pdf?t=1709018951850>

⁶⁰ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/rahanpesun-torjunta-kaipaa-eurooppalaista-harmoniaa-kansainvalista-rikollisuutta-ei-pysayteta-kansallisella-lainsaadannolla/>

⁶¹ <https://rvv.fi/tehtavat-ja-tavoitteet>

⁶² <https://rvv.fi/-/rahoitusvakausrasto-keraa-talletussuojarahastoon-151-4-miljoonaa-euroa-vuonna-2023>

⁶³ <https://rvv.fi/-/rahoitusvakausrasto-keraa-luottolaitoksilta-vakausrastomaksuja-252-miljoonaa-euroa>

⁶⁴ <https://rvv.fi/-/yhteisen-kriisinratkaisurahaston-tavoitetaso-saavutettu>

3 Suomessa toimivat pankit

3.1 Yleiskatsaus – Suomen pankkisektorin vuosi 2023 & keskeisimmät tunnusluvut

Vuoden alkupuolella uutisia hallitsivat Yhdysvaltain ja Sveitsin pankkikriisit. Suomen rahoitusjärjestelmä pysyi vakaana kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden rauhattomuudesta huolimatta.⁶⁵

Suomen rahoitusjärjestelmällä on ollut hyvät edellytykset kestää taloustilanteen heikkenemisen ja rahoitusolojen kiristymisen kasvattamat riskit. Hyvä kannattavuus ja vakavaraisuus antavat pankeille vastustuskykyä varainhankintaan, maksuvalmiuteen ja asiakkaiden luottokelpoisuuteen liittyvien riskien kasvua vastaan.

Suomalaisten pankkien järjestämättömät saamiset ja luottotappiot ovat Euroopan matalimpien joukossa ja luottojen laatu keskimäärin hyvä, mikä kertoo myös asiakkaiden hyvästä tilanteesta. Tämän vahvistivat myös heinäkuun lopussa julkaistujen stressitestien tulokset.⁶⁶

Yleisesti ottaen Suomen rahoitusjärjestelmä on pysynyt vakaana ja toimintakykyisenä viime vuosien talousoikeista huolimatta. Vahvaan vakavaraisuuteen ja saamisten korkeaan laatuun perustuva hyvä maine on taannut suomalaisille pankeille pääsyn kansainvälisille rahoitusmarkkinoille myös markkinoiden häiriötilanteissa.⁶⁷ Tämän tärkeyttä ei voi korostaa liikaa.

Etenkin kotimaisten pankkien maksuvalmius on parantunut viimeisen vuoden aikana. Suomalaispankkien lyhyen aikavälin maksuvalmius on myös eurooppalaista keskitasoa vahvempi. Pankkien likviditeettitilannetta tukee likvidien reservien korkea laatu. Vuoden aikana pankkien maksuvalmiuteen vaikutti EKP:n kiristynyt rahapolitiikka, joka osaltaan vähensi keskuspankkilikviditeetin määrää sekä supisti pankkien talletuskantaa. Kotimaisen pankkisektorin yleisötalletukset ovat pysyneet verrattain vakaana, mutta viimeisen vuoden aikana kotitalous- ja yritystalletuksissa on ollut nähtävissä maltillista laskua. Korvatakseen keskuspankkilikviditeetin ja talletusten vähenemistä pankit ovat enenevässä määrin hankkineet rahoitusta markkinoilta. Rahoitusmarkkinat ovat pääsääntöisesti toimineet hyvin ja pankit ovat saaneet uusittua erääntyvää markkinarahoitusta ja laskettua liikkeelle uusia velkakirjoja.⁶⁸

Suomalaisia pankkeja kritisoidaan toisinaan riippuvuudesta lyhytaikaisesta markkinarahoituksesta. Keskustelussa jää usein huomioimatta, että lyhyempiä aikaväliä varainhankinnalla pankit voivat reagoida korkotason muutoksiin. Lisäksi lyhyemmän aikavälin varainhankinta mahdollistaa pankeille joustavuuden varojen käytössä ja pankit voivat nopeasti sopeuttaa taseitansa vastaamaan muuttuvia markkinaolosuhteita.⁶⁹

Pankkien luotonantokyky säilyi vuonna 2023 vahvana, mutta kiristyneiden rahoitusolojen seurauksena pankkien myöntämien luottojen kysyntä väheni. Suomessa toimivien pankkien

⁶⁵ <https://www.finanssiala.fi/aiheet/kysymyksiä-ja-vastauksia-pankkisektorin-turbulenssista/#/>

⁶⁶ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2023/suomalaispankkien-stressitestit-julkaistu--pankkien-kestokyky-hyva-mutta-toimintaympariston-merkittava-heikkeneminen-soisi-puskureita/>

⁶⁷ <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/1/korkojen-nousu-testaa-velallisten-sijoittajien-ja-rahoitusjarjestelman-kestavyytta/>

⁶⁸ <https://publications.bof.fi/handle/10024/53240?show=full>

⁶⁹ https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/53240/Likviditeettiriskien_teema-analyysi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

kotitalouksille myöntämien lainojen määrä oli vuoden 2023 lopussa 141,4 mrd. euroa (143,6 mrd. € Q4/2022) ja asuntoyhteisöille myönnettyjen lainojen määrä 44,0 mrd. € (42,3 mrd. euroa Q4/2022). Yrityslainojen (pl. asuntoyhteisöt) kanta oli 61,8 mrd. euroa (62,6 mrd. € Q4/2022).⁷⁰

Yleisen taloustilanteen heikkenemisestä huolimatta sekä henkilö- että yritysasiakkaiden lainanhoitokyky säilyi koko vuoden hyvänä, eikä järjestämättömien saamisten määrä kasvanut merkittävästi. Haasteellinen toimintaympäristö ei myöskään vaikuttanut pankkien luotonmyöntökykyyn.

Korkokatteen merkitys pankkien tuloksen muodostuksessa korostui. Korkotason voidaan odottaa tukevan pankkien tuloskehitystä myös vuonna 2024, kun luottokannan korot ovat viime vuosia korkeammalla. Korkokatteen kehitystä vahvisti myös pankkien varainhankinnan kustannusten säilyminen matalina.

Pankkisektorille vuosi 2023 oli tulosta tarkasteltaessa erittäin hyvä. Finanssivalvonnan valvottavien taloudellinen tila ja riskit –julkaisun⁷¹ mukaan pankkien liikevoitto kasvoi edellisestä vuodesta n. 39 %. Tulosta tuki erityisesti korkokatteen kasvu. Liikevoitto oli tammi-joulukuussa noin 9,2 mrd. euroa (1–12/2022: 6,6 mrd. euroa). Korkokatteen osuus liikevoitosta oli 55 %. Samanaikaisesti korkokatteen suhde korollisiin tase-eriin eli korkomarginaali nousi noin 1,63 prosenttiin (1–12/2022: 1,15 %). Korkotuotoista suurin osa saadaan kotitalous- ja yritysluotoista.⁷² Pankkien hyvä kannattavuus on erittäin tärkeää pankin kriisinsietokyvyllä ja sitä kautta laajemmin talouden vakaudelle.

Palkkiotuotot ovat toinen pankkisektorin merkittävä tuottojen lähde. Palkkiotuotot jäivät Finanssivalvonnan em. julkaisun mukaan edellisvuotta pienemmiksi ja niiden osuus tuotoista oli hieman vajaa viidennes. Suurin osuus palkkiotuotoista saadaan omaisuudenhoidosta ja muista arvopaperisidonnaisista eristä, kuten sijoitusrahastopalkkioista. Luotonmyönnöstä saadut palkkiot pienentyivät, mutta niiden osuus palkkiotuotoista on alle 10 %.

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot ovat volatiili tuottoerä. Vuonna 2023 ne vastasivat Finanssivalvonnan mukaan noin kuudesosaa pankkien tuotoista. Sijoitustoiminnan nettotuottojen muutos vaihtelee pankkien välillä riippuen rahoitusinstrumenttien arvostustavasta, volyymistä sekä johdannaisten käytöstä. Helsingin Pörssin heikko kehitys vähensi kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuottoja. Usealla pankilla sijoitustoiminnan nettotuotot jäivät negatiivisiksi vuonna 2023.⁷³

Suomalaisen pankkisektorin kannattavuus on pysytellyt edelleen eurooppalaispankkien keskimääräistä tasoa parempana. Kannattavuus koheni huomattavasti edellisvuoteen verrattuna. Pankkisektorin oman pääoman tuotto prosentti oli Finanssivalvonnan mukaan joulukuun lopussa 13,9 % (1–12/2022: 9,6 %).

⁷⁰ https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2024/opintolainojanostettiin-tammikuussa-vahemman-kuin-vuosi-sitten/

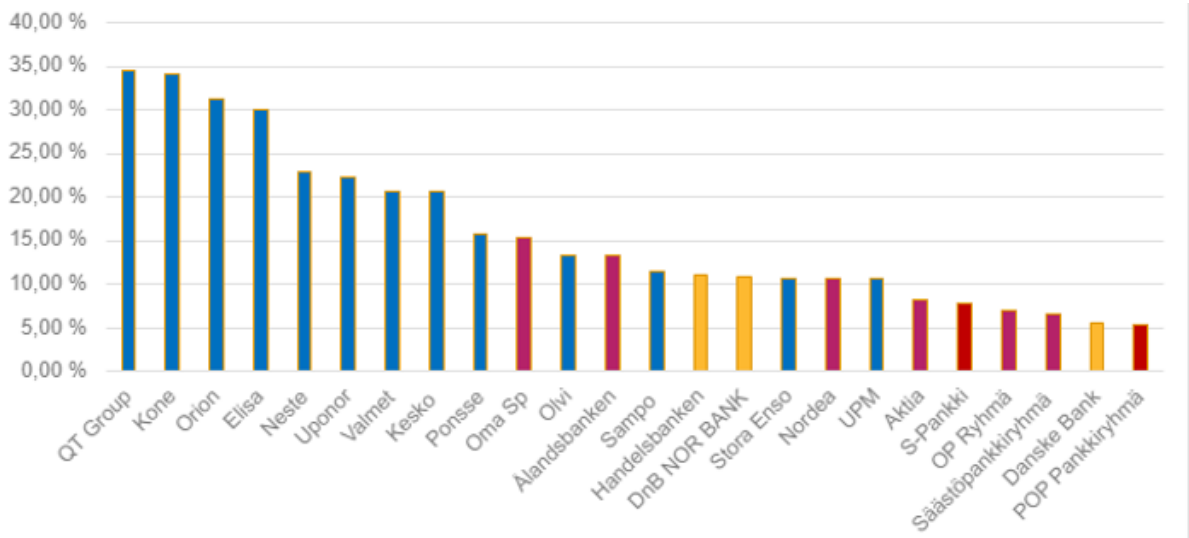
⁷¹ <https://publications.bof.fi/handle/10024/53298>

⁷² <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/53298/Pankkisektori-Q4-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁷³ <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/53298/Pankkisektori-Q4-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Verrattaessa suomalaisten pankkien kannattavuutta muihin toimialoihin nähdään, että kannattavuus ei ole mitenkään erityisen hyvä, vaikka julkisessa keskustelussa toisinaan näin sanotaan.

Kuvio 5: Oman pääoman tuotto – 5 vuoden keskiarvo (2019–2023):

Lähde: yritysten tilinpäätökset, fi.investing.com

Pankkisektorin tehokkuus kulut/tuotot-suhteella mitattuna koheni huomattavasti edellisvuoden lopusta ollen Finanssivalvonnan tietojen mukaan 44,1 % (1–12/2022: 52,7 %). Pääsääntöisesti isot toimijat ovat tehokkaampia tällä tunnusluvulla mitattuna.

Hyvän kannattavuuden lisäksi suomalaisen pankkisektorin vakavaraisuus on pysynyt vahvana, eurooppalaisen keskitason yläpuolella. Kotimaisen pankkisektorin ydinvakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 18,3 prosenttia ja kokonaisvakavaraisuussuhde 22,1 prosenttia. EU-alueen pankkien keskimääräinen ydinvakavaraisuussuhde oli 15,8 % ja kokonaisvakavaraisuussuhde 19,9 % syyskuun 2023 lopussa.⁷⁴

Pankit ovat varautuneet mahdollisiin tuleviin luottotappioihin johdon harkintaan perustuvilla ylimääräisillä luottotappiovarauksilla. Lisäksi pandemian aikana tehtyjä ylimääräisiä varauksia on uudelleen kohdennettu.

Suomalaisen pankkisektorin omat varat ylittävät vakavaraisuusvaatimukset selvästi. Omien varojen ylijäämä suhteessa kokonaisvakavaraisuusvaatimukseen oli Finanssivalvonnan mukaan joulukuun lopussa 16,1 mrd. euroa (12/2022: 14,3 mrd. euroa). Ylijäämä kasvoi makrovakausvaatimusten kiristymisestä huolimatta. Ylijäämä vastaa noin 6,8 prosenttia pankkisektorin riskipainotettujen erien kokonaismäärästä (12/2022: 6,0 %).

Pankkisektorin omavaraisuusaste kohentui vuoden aikana 6,1 prosenttiin (12/2022: 5,7 %) ensisijaisten omien varojen kasvun ja taseiden pienenemisen seurauksena. Suomalaispankkien omavaraisuusaste on parantunut hieman keskimääräistä eurooppalaista tasoa paremaksi. Eurooppalaisten pankkien keskimääräinen omavaraisuusaste oli syyskuun lopulla 5,7 %.

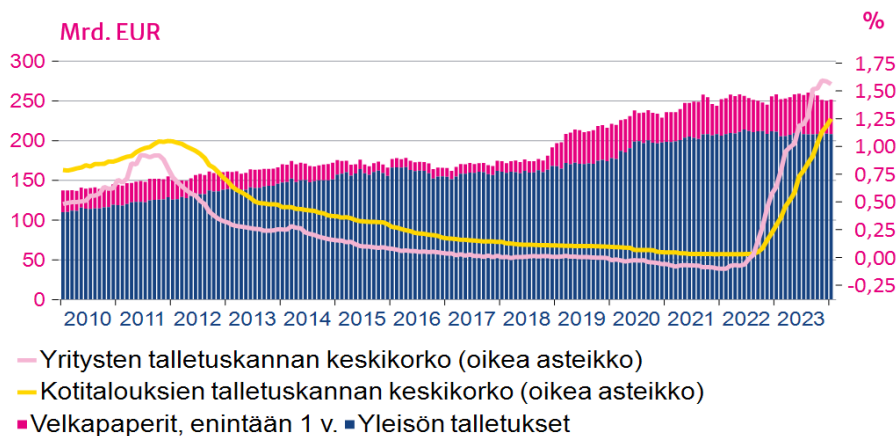
⁷⁴ <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-01/8039a4ea-6e61-45a9-a746-058fd070c34a/EBA%20Dashboard%20-%20Q3%202023.pdf>

Vakavarainen pankkisektori on voinut tarjota asiakkailleen joustoja lainanhoitoon. Lainanhoitojoustolla tarkoitetaan asiakkaan taloudellisten vaikeuksien vuoksi lainan maksuohjelmaan sovittuja helpotuksia, joilla pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksu- vaikeuksista. Heikentyneen talouskasvun, inflaation ja nousseiden korkojen vaikutukset kotitalouksien ja yritysten lainanhoitokykyyn ovat jääneet toistaiseksi maltillisiksi. Finanssivalvonnan mukaan lainanhoitojoustollisten yritysluottojen osuus oli vuoden 2023 lopussa 1,6 prosenttia (12/2022: 1,3 %) ja kotitalousluottojen 2,0 prosenttia (12/2022: 1,9 %).

Järjestämättömien kotitalousluottojen osuus on kasvanut hienoisesti viimeisen vuoden aikana ja niiden taso on korkeampi kuin ennen pandemiaa. Yritysluotoissa järjestämättömien luottojen taso alittaa selvästi pandemiaa edeltäneen tason viimeaikaisesta noususta huolimatta. Vuoden 2023 lopussa Suomessa toimivien pankkien järjestämättömien luottojen osuus oli Finanssivalvonnan tietojen mukaan kotitaloussektorilla 1,6 prosenttia (12/2022: 1,4 %) ja yrityssektorilla 1,5 prosenttia (12/2022: 1,3 %). Järjestämättömien luottojen osuudet olivat edelleen Euroopan matalimpia.

Pankkien likviditeetti- ja rahoitusasemat Suomessa, kuten myös muualla Euroopassa, ovat säilyneet hyvinä. Käyttö- ja muilla matalan koron tileillä on edelleen paljon rahaa, mikä vaikuttaa pankkien rahoituskustannuksiin. Suomalaisen kotitalouksien yhteenlaskettu talletuskanta oli joulukuun 2023 lopussa 108,7 mrd. euroa. Talletuskannasta oli ylös -talletuksia 70,6 mrd. euroa, 10,9 mrd. euroa oli määräaikaistalletuksia ja 27,2 mrd. euroa sijoitustalletuksia.⁷⁵

Kuvio 6: Luottolaitosten varainhankinta sekä yritys- ja kotitaloustalletusten keskkorot.

Lähde: Macrobond/Suomen Pankki

Finanssivalvonnan mukaan suomalaispankit ovat riippuvaisia markkinavarainhankinnasta, mikä altistaa pankit markkinahäiriöille ja varainhankintakustannusten nousulle. Toisaalta markkinavarainhankinnan käyttö luo ennustettavuutta. Kuten vuoden 2023 alkukuukausina nähtiin, talletukset ovat usein nopeasti nostettavissa ja niiden ennustettavuus on siten huonompi.

Suomen pankkisektorin maksuvalmius säilyi vahvana vuoden 2023 aikana. Keskimääräinen maksuvalmiussuhdeluku (LCR) oli Finanssivalvonnan mukaan 183 % joulukuun 2023 lopussa (12/2022: 176 %). LCR-suhde oli siis selvästi yli sääntelyn vaatiman 100 %:n tason ja

⁷⁵ https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2023/rakennusalan-hoitamattomien-lainojen-kasvu-jatkunut/

korkeampi kuin EU-alueella keskimäärin (EBA 06/2022: 163 %). Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien pankkien keskimääräinen LCR parantui selvästi vuoden 2023 aikana, ja se oli vuoden lopussa 240 % (12/2022: 167 %). Suomalaispankkien LCR-reservien laatu kokonaisuudessaan oli hyvä, sillä 97 prosenttia reserveistä koostui kaikkein likvideimmistä eli tason 1 varoista.⁷⁶

Kesäkuun 2021 lopussa tuli sitovana voimaan pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), jonka tarkoituksena on vähentää pankkien liiallista riippuvuutta lyhytaikaisesta markkinavarainhankinnasta sekä rajata pankkien varojen ja velkojen maturiteettieroja. NSFR-vaatimuksen mukaan pankin käytettävissä olevan pysyvän rahoituksen on riitettävä kattamaan pankin varainhankintatarpeet (vaadittu pysyvä rahoitus) yhden vuoden aikajänteellä sekä normaaleissa stressitilanteissa. Suomen pankkisektorin keskimääräinen NSFR-suhde oli Finanssivalvonnan mukaan joulukuun 2023 lopussa 122 % (119 % 12/2022) eli yli 100 %:n vaatimuksen ja lähellä EU-alueen keskiarvoa (EBA 06/2023:121 %).

Suomen pankkisektorin varojen vakuussidonnaisuus nousi hieman ja oli joulukuun 2023 lopussa 29,5 % (12/2022: 28,6 %). Suhdeluku on myös korkeampi kuin EU/ETA-alueella keskimäärin (9/2023: 25,7 %). Sitoutuneisuuden lähteistä 2/3 oli katettuja joukkolainoja ja johdannaisia vajaa viidennes.

Suomalaiset pankit ovat varainhankintasuunnitelussaan varautuneet pandemian aikana kertyneiden kotitalous- ja yritystalletusten purkautumiseen. Vahvat likviditeettipuskurit, suhteellisen monipuoliset ja hajautetut varainhankintakanavat sekä vahvan vakavaraisuuden mahdollistamat edulliset markkinavarainhankinnan kustannukset suojaavat suomalaispankkeja talletusvarainhankinnan mahdolliseen supistumiseen liittyviltä riskeiltä. Lisäksi keskuspankkirahoituksen suhteellisen pieni osuus suomalaispankkien varainhankinnasta lieventää keskuspankkirahoituksen erääntymiseen liittyvää jälleenrahoitusriskiä.

Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset suomalaispankkien toimintaan ovat jääneet vähäisiksi. Suomen pankkisektorilla ei ollut merkittäviä suoria vastuita Venäjälle, ja hyökkäyssodan alettua niitä vähennettiin entisestään. Vuoden 2023 lopussa suorat vastuut olivat Finanssivalvonnan mukaan noin 25 miljoonaa euroa. Sodan vaikutukset pankkien yritysluottoriskiasemaan syntyvät pääasiassa välillisesti tietyiltä toimialoilta, erityisesti energian ja raaka-aineiden hintojen nousun seurauksena.

Sota on osaltaan korostanut kyberuhkien riskiä. Kyberuhkista ja vaikuttamisyryyksistä puhuttiin paljon alkuvuoden 2023 aikana, mutta tilanne on pysynyt vakaana. Yksittäisiä palvelunestohyökkäyksiä on toteutunut, mutta niillä ei ole juuri ollut vaikutusta pankkien maksujärjestelmien toimintaan.⁷⁷

Finanssisektori on yleisesti ottaen varautunut hyvin erityisesti lyhyisiin häiriöihin, ja varautuminen kyberuhkiin ja hyökkäyksiin on hyvällä tasolla.⁷⁸ Kaiken kaikkiaan suomalainen pankkisektori on osoittanut kriisinkestävyytensä ja hoitanut tehtävänsä koronapandemian sekä Venäjän hyökkäyssodan aikana erittäin luotettavasti ja hyvin.

⁷⁶ <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/53298/Pankkisektori-Q4-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁷⁷ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/finanssialan-kyberkypsyys-hyvalla-tasolla-ala-on-houkutteleva-kohde-kyberhyokkaajille/>

⁷⁸ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/fiva-finanssisektori-kohtaa-kriisin-vakaana-ja-hyvista-lahtokohdista-ala-varautunut-kasvavaan-kyberhyokkaysten-riskiin/>

3.2 Suomalaisen pankkisektorin erityispiirteet

Yksi Suomen pankkisektorin erityispiirteitä on sen keskittyneisyys. Kolmen suurimman toimijan (OP Ryhmä, Nordea ja Danske Bank) osuus muille kuin rahalaitoksille Suomeen myönnettyistä lainoista oli viime vuoden lopussa 67,7 % (2022: 68,5 %) ja talletuksista 76,7 % (77,2 %).

Keskittyneisyyden lisäksi Suomen pankkisektori on linkittynyt muihin Pohjoismaihin omistusten ja sijoitusten kautta, ja se käyttää merkittävästi markkinaehtoista rahoitusta. Muita tyypillisiä piirteitä ovat asuntolainojen suhteellisen korkea osuus luotonannosta, järjestämättömien saamisten alhainen määrä sekä eurooppalaisessa vertailussa hyvä kannattavuus.

Ulkomaiset luottoluokittajat näkevät pankkien toimintaympäristön yleisesti ottaen vakaana, mihin vaikuttavat pankkien pääomasotot sekä kannattavuus. Suomalaisen pankkien saamiset koostuvat pääosin matalariskisistä kiinteistövakuudellisista saamisista sekä yrityslainoista. Pankkisektorin tappionsietokyky on vahva. Tämän osoittavat myös valvojien stressitestit.⁷⁹

3.3 Vihreä rahoitus

Yleisellä tasolla rahoitusmarkkinat toimivat hyvin Suomessa ja rahoituskelpoiset hankkeet saavat rahoitusta hyväksyttävillä ehdoilla. Esimerkiksi projektirahoitusehtoisilla tuulivoimahankkeilla ei pääsääntöisesti ole ollut ongelmia löytää yksityistä rahoitusta.⁸⁰ Haaste on osittain päinvastainen – rahoittajilla on vaikeuksia löytää riittävästi vihreän siirtymän hankkeita, joita voisi rahoittaa.

Pankit voivat ohjata yhteiskuntaa kestävämpään suuntaan – tätä roolia on avattu tarkemmin muun muassa vihreän siirtymän rahoituksen työryhmän loppuraportissa, joka valmistui joulukuussa 2022. Loppuraportti korostaa rahoitusmarkkinoiden roolia siirtymässä.⁸¹

Raportissa tuodaan esiin, että yksityiset investoinnit vihreään siirtymään rahoitetaan ensisijaisesti yksityisistä lähteistä. Julkiset rahoitusvälineet täydentävät ja vivuttavat markkinaehtoista rahoitusta, erityisesti uusien ratkaisujen kehittämiseen ja markkinoille tuomiseen liittyvien riskien jakamiseksi.

Euroopan investointirahaston (EIR) lainatakausohjelmalla pyritään vauhdittamaan pk-yritysten, kotitalouksien ja asunto-osakeyhtiöiden puhtaan teknologian investointeja ja energiatehokkuusremontteja. Suomi osallistuu tähän 700 miljoonan euron InvestEU-takausohjelmaan, ja valtio on osoittanut 100 miljoonaa euroa EIR:n Sustainability Guarantee -tuotteeseen. Viipuvaikutuksen valtion sijoittamalle rahoitusosuudelle arvioidaan olevan seitsenkertainen, ja

⁷⁹ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2023/suomalaispankkien-stressitestit-julkaistu--pankkien-kestokyky-hyva-mutta-toimintaympariston-merkittava-heikkeneminen-soisi-puskureita/>

⁸⁰ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164478/VN_2022_73.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁸¹ <https://www.finanssiala.fi/uutiset/pankit-voivat-ohjata-yhteiskuntaa-kestavampaan-suuntaan-tyo-ryhman-loppuraportti-korostaa-rahoitusmarkkinoiden-roolia-vihreassa-siirtymassa/>

sen arvioidaan toteutuvan ohjelmaan osallistuvien rahoituslaitosten välittämien lainojen vo-lyymina. Suomalaiset pankit ovat tarttuneet tuotteeseen aktiivisesti.⁸²

Tämän lisäksi energiatehokkuutta parantavien avustusten, jotka edistävät vihreää siirtymää, kysyntä on vakiintunut. Esimerkiksi valtioneuvoston asetus asuinrakennusten energia-avus-tuksista vuonna 2023 kannusti rakennuksen energiatehokkuuden parantamiseen. FA piti esi-tystä pääosin erittäin hyvänä ja vihreää siirtymää tukevana. FA:n mielestä on tärkeää, että näihin talkoisiin kannustetaan avustusten kautta mahdollisimman monia tahoja.⁸³

3.4 Suurimmat pankit, henkilöstö ja konttorit

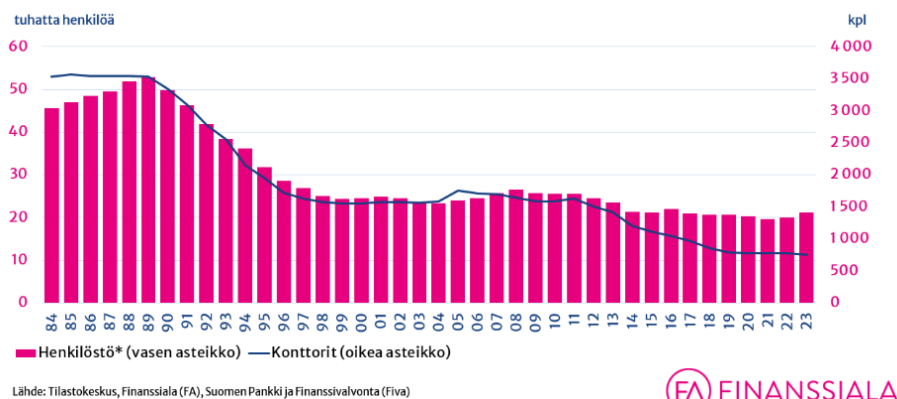
Suomessa toimi vuoden 2023 lopussa yhteensä 185 luottolaitosta, kun ryhmärakenteita ei oteta huomioon.⁸⁴ Luottolaitoksia oli 11 vähemmän kuin vuoden 2022 lopussa. Vähenneminen johtui pääosin pankkiryhmien sisäisistä fuusioista. Luottolaitoksia ovat talletuspankit sekä ns. muut luottolaitokset, joita ovat esimerkiksi rahoitusyhtiöt, luottokorttiyhtiöt, kiinnitysluottopan-kit ja Kuntarahoitus Oyj. Muut luottolaitokset eivät ota vastaan talletuksia.

Suurin osa luottolaitoksista kuuluu johonkin pankkikonserniin tai yhteenliittymään. Ryhmä- ja konsernirakenteet huomioiden kotimaiseen pankkisektoriin, pois lukien ulkomaisten pank-kien sivuliikkeet, kuului vuoden 2023 lopussa 12 pankkia.

Suomalaisen pankkisektorin rooli työllistäjänä on edelleen merkittävä. Suomalaisissa pan-keissa ja ulkomaisten talletuspankkien Suomessa sijaitsevilla sivuliikkeillä työskenteli vuo-den 2023 lopussa yhteensä 21 105 henkilöä eli 1183 enemmän kuin edellisvuonna.

Konttorien määrä kuitenkin väheni. Suomessa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 753 pank-kikonttoria, joka oli 19 vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Kuvio 7: Pankkien henkilöstö ja konttorit

⁸² <https://www.finanssiala.fi/uutiset/suomalaispankit-tarttuivat-euroopan-investointirahaston-tarjoukseen-vihreaa-siirtymaa-vauhdittavien-investointien-rahoitus-helpottuu/>

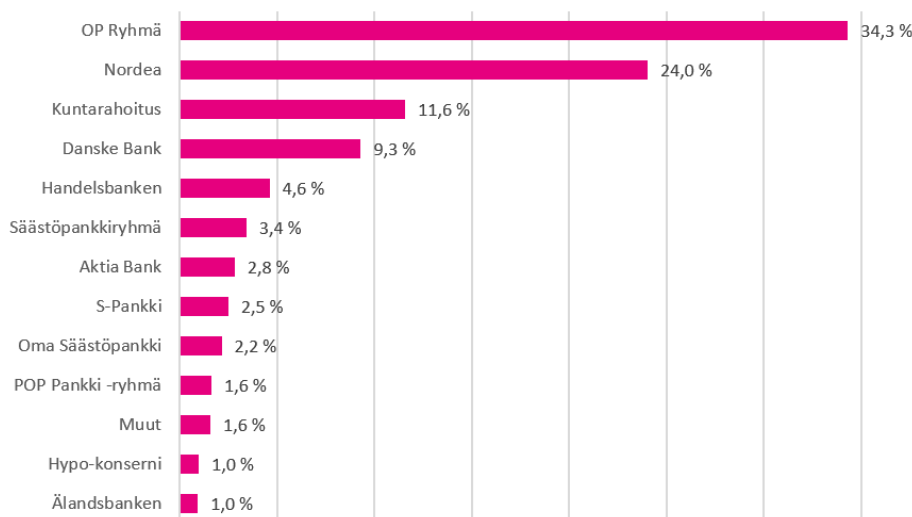
⁸³ <https://www.finanssiala.fi/lausunnot/valtioneuvoston-asetus-asuinrakennusten-energia-avustuksista-vuodelle-2023/>

⁸⁴ <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/rahalaitos-lista/>

Suomen suurin pankkiryhmä markkinaosuuksilla mitattuna oli vuonna 2022 OP Ryhmä. Sen markkinaosuus oli Suomen Pankin tilastojen mukaan 34–39 % (Q4 2022: 35–39 %) niin talletuksissa, asuntolainoissa kuin yrityslainoissa. Toiseksi suurin pankki oli Nordea-konserni. Sen markkinaosuudet olivat 24–30 % (Q4 2022: 25–31 %).

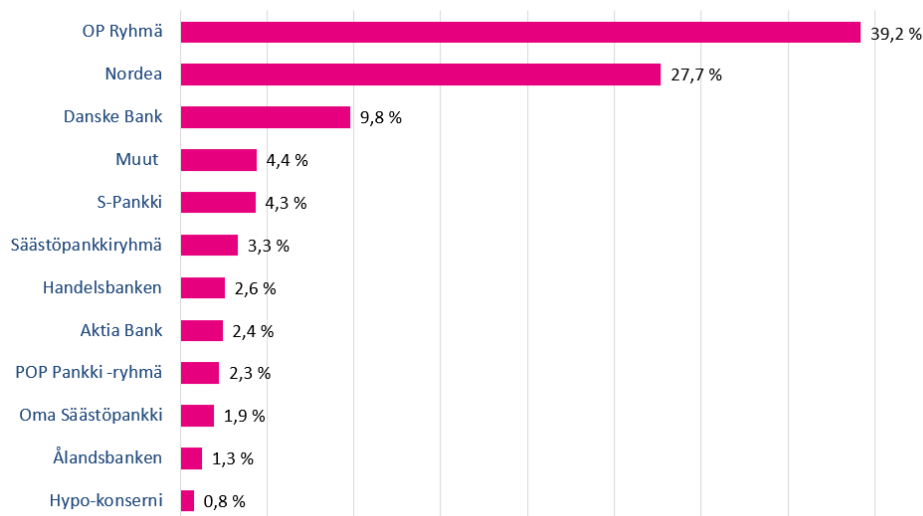
Luottolaitosten markkinaosuudet ovat vaihdelleet vähän viime vuosina. Myönnettyissä lainoissa muutokset olivat vuonna 2023 pieniä, suurimmillaan noin prosenttiyksikön verran. Myös talletuksissa muutokset olivat samaa suuruusluokkaa: OP:n markkinaosuus kasvoi 0,8 %-yksikköä ja Danske Bankin osuus laski 0,9 %.

Kuvio 8. Luottolaitosten markkinaosuudet, lainat yleisölle Suomessa 31.12.2023

Lähde: Suomen Pankki

Kuvio 9. Luottolaitosten markkinaosuudet, talletukset yleisöltä Suomesta 31.12.2023

Lähde: Suomen Pankki

3.5 Lopuksi

Koronapandemian sekä Venäjän hyökkäyssodan aikana pankit ovat olleet Suomen talouden kehityksen ja vakauden näkökulmasta keskeisessä asemassa. Vakavaraisuudella mitattuna suomalaiset pankit ovat hoitaneet asiansa hyvin. Niiden riskiasemaa ja riskinsietokykyä parantavat kertyneet voittovarot, ylimääräiset pääomapuskurit sekä hyvä likviditeettiasema.

Terveellä pohjalla oleva pankkisektori voi kriisin yllättäessä tarjota asiakkailleen lainanhoidon joustoja ja tukea heitä muillakin tavoilla, mikä hyödyttää suoraan reaalitaloutta. Rahoituksen tehokas ja joustava kohdentuminen sekä rahoitusjärjestelmän vakaus edesauttavat taloudellista kasvua ja hyvinvointia. Tämän merkitystä ei voi korostaa liikaa.

Pankkien kyvystä myöntää luottoja sekä joustaa yritysten ja kotitalouksien lainanhoidossa tilapäisten ongelmien ilmetessä on syytä pitää huolta jatkossakin. Tämä on korostunut varsinkin Suomessa ja muualla Euroopassa, jossa rahoitusjärjestelmä on hyvin pankkikeskeinen.

Matalien korkojen aika on tältä erää ohi. Vaikka pankkien tuloskehitys ja kunto ovat vahvoja, niillä riittää haasteita. Pankkien toimintaympäristö ja liiketoiminnalle asetetut vaatimukset muuttuvat jatkuvasti.

Suomen pankkisektorin kannattavuus ja oman pääoman tuotto vertailtuna Euroopan pankkeihin ovat hyvää luokkaa. Tehokkuutta mittaava kulut/tuottosuhte on lisäksi eurooppalaista keskitasoa parempi. Toisaalta pankkien oman pääoman tuotto verrattuna moneen muuhun kotimaiseen toimialaan on ollut monena vuonna verrattain matala.

Tulevaisuudessa onkin erityisen tärkeää miettiä uusien maksujen, sääntelyn ja muiden pankkien kannattavuutta rasittavien toimenpiteiden perusteita. On tärkeää säilyttää pankkien edellytykset harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa ja kannustimet kehittää uusia palveluita ja toimintoja.

Ilmastonmuutoksen ja sen torjunnan vaikutukset pankeille ja muulle finanssialalle ovat alkaneet konkretisoitua. Siirtyminen vähähiilisempään talouteen edellyttää runsaasti investointeja, ja ne puolestaan vaativat rahoitusta. Pankkien rooli siirtymän rahoittajana on merkittävä. Muutenkin pankit integroivat vastuullisuuden yhä tiiviimmäksi osaksi sijoitus- ja luotonmyöntöprosessejaan.

Hyvin toimivat pankki- ja rahoitusmarkkinat, jotka hinnoittelevat riskit oikein, ovat edellytys vihreän siirtymän kustannustehokkaalle toteutukselle. Vain niiden avulla yritykset saavat riittävästi rahoitusta energiatehokkaisiin investointeihin vähähiilisillä toimialoilla, ja vihreitä innovaatioita voidaan edistää nykyisillä hiili-intensiivisillä aloilla.

Finanssiala ry
Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

